

Toekomstvisie gemeente Steenwijkerland beschermd wonen

0. Samenvatting van dit stuk

Deze toekomstvisie op beschermd wonen van de gemeente Steenwijkerland is geschreven vanwege nieuwe taken die de gemeente hiervoor krijgt vanaf 2023. In het kort zijn de belangrijkste veranderingen voor de gemeente:

- verschuiving van verantwoordelijkheden en budgetten naar de eigen gemeente;
- uitbreiding van taken in de toegang en inkoop van ondersteuning;
- invoering van een 'woonplaatsbeginsel' (herkomstgemeente betaalt);
- invoering van een nieuw model voor de verdeling van rijksmiddelen;
- veranderopdracht van 'beschermd wonen naar beschermd thuis';
- afbouw van regionale intramurale voorzieningen beschermd wonen;
- opbouw van gemeentelijk aanbod van ondersteuning thuis;
- overgang van mensen met een langdurige zorgvraag naar de zorgverzekeraar;
- verplichte regionale samenwerking met andere gemeenten met niet verblijvende afspraken.

We vragen met dit stuk aan het gemeentebestuur om de keuze te maken om:

- verder te gaan met de verandering om mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk thuis te ondersteunen;
- de toegang tot beschermd wonen vanuit de gemeente te gaan organiseren en de expertise en inzet die hiervoor nodig is te regelen;
- een lokaal aanbod van ondersteuning nabij huis te organiseren die past bij de veranderingen;
- erop in te zetten de behoefte aan ondersteuning eerder te zien en als dat kan voorkomen dat beschermd wonen nodig is;
- te helpen bij het vinden van een woning en het meedoen en de verbondenheid voor mensen met een psychische kwetsbaarheid te verbeteren.

Waarom we deze keuzes maken is terug te lezen in dit stuk. Daarin is ook te lezen:

- 1) Wat is de aanleiding voor dit stuk en wat ging er aan vooraf?
- 2) Wat is beschermd wonen, voor wie en wat zijn belangrijke ontwikkelingen?
- 3) Hoe is beschermd wonen in Steenwijkerland nu geregeld?
- 4) Hoe willen we beschermd wonen in Steenwijkerland vanaf 2023 regelen?
En wat is daarbij onze kijk op de onderdelen:
 - I) Signalering en toeleiding?
 - II) Ondersteuningsaanbod?
 - III) Passende woning?
 - IV) Meedoen en verbondenheid?
- 5) Wat verandert er voor ons in de regels en budgetten voor beschermd wonen vanaf 2023?
- 6) Wat moeten we regelen voor de uitvoering van onze ideeën en taken voor beschermd wonen vanaf 2023?

In oktober 2021 besluit het college van burgemeesters en wethouders over dit stuk, in november 2021 de gemeenteraad van Steenwijkerland. Na besluit over dit stuk wordt verder aan de slag gegaan om de ideeën en taken te regelen. Daarmee wachten we niet tot 2023 maar zijn we nu al aan de slag. De financiële gevolgen worden meegenomen bij het opstellen van de gemeentebegroting voor 2023 en verder.

1. Inleiding en aanleiding voor dit stuk

Decentralisatie en regiovisie

Beschermd wonen is een maatwerkvoorziening uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Gemeenten zijn hier sinds de Wmo 2015+ verantwoordelijk voor. Deze taak wordt uitgevoerd door centrumgemeenten. Voor Steenwijkerland is dat de gemeente Zwolle. Die doet dit voor de regio IJssel-Vecht: de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Kampen, Ommen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. Zwolle is nu inhoudelijk en financieel eindverantwoordelijk. Dit gaat veranderen. Per 1 januari 2023 wordt elke gemeente zelf verantwoordelijk voor beschermd wonen voor nieuwe cliënten (decentralisatie). Bijvoorbeeld beoordelen of iemand toegang krijgt tot beschermd wonen en de inkoop van de zorg.

Gemeenten moeten voor 1 januari 2022 aangeven hoe zij na de decentralisatie gaan samenwerken bij beschermd wonen. Dit hebben de gemeenten uit IJssel-Vecht samen opgeschreven in een regionale visie. Voor de keuzes van de gemeente Steenwijkerland zelf is een eigen (dit) document gemaakt. Dit document helpt de regiovisie beoordelen, maar moet vooral uitleggen hoe de gemeente naar de decentralisatie kijkt. En hoe wij de nieuwe taken gaan invullen. Bijvoorbeeld wat we zelf gaan doen of waar we anderen bij nodig hebben. Het gaat over wat we als gemeente in ieder geval moeten regelen en besluiten voor goede ondersteuning bij beschermd wonen. De keuzes moeten na het besluit over dit document verder uitgewerkt worden.

Wat vooraf ging

De afgelopen jaren hebben het college en de gemeenteraad van Steenwijkerland al een aantal keer informatie gekregen over beschermd wonen. Ook is er vaak over gesproken met zorgaanbieders, medewerkers van de gemeente, cliënten (vertegenwoordigers) en anderen met wie de gemeente samenwerkt. Zij gaven ons onder andere de volgende wijsheden over beschermd wonen mee:

Opbrengst werkgroep intensieve thuisbegeleiding Steenwijkerland (2020)

De belangrijkste onderwerpen die in dit document staan hebben we uit deze tips gehaald, namelijk:

I) signaleren & toeleiding II) ondersteuningsaanbod III) passende woningen en IV) meedoen & verbondenheid.

Sinds halverwege 2021 is een projectleider bij de gemeente bezig met de veranderingen voor beschermd wonen. En heeft hiervoor gesprekken met veel aanbieders en medewerkers. De ervaringen en ideeën hieruit zijn ook meegenomen in dit document. Voor het maken van keuzes over beschermd wonen hebben we ook gekeken naar adviezen van Zorgbelang via (ex)cliënten beschermd wonen en hun familieleden en naasten. Dat rapport is te vinden op www.zorgbelang-overijssel.nl. Tijdens het schrijven van dit document is de Adviesraad Sociaal Domein van de gemeente gevraagd naar hun adviezen. Veel van hun adviezen zijn verwerkt in dit document, een aantal nemen we mee als we met de uitwerking aan de slag gaan.

2. De beweging naar een beschermd thuis

Wat is beschermd wonen en voor wie?

Beschermd wonen is wonen in een accommodatie van een zorginstelling, samen met andere mensen die ook begeleiding nodig hebben. Zij hebben intensief ondersteuning nodig op verschillende momenten van de dag. Bijvoorbeeld omdat anders gevaarlijke situaties ontstaan. Daarom is 24-uur per dag begeleiding aanwezig. De ondersteuning laat zich niet precies plannen en directe inzet kan nodig zijn. Er is bijvoorbeeld ondersteuning bij persoonlijke verzorging, koken, huishouden, administratie, invulling van de dag of sociale contacten. De begeleiding helpt mensen zo om mee te doen aan de samenleving. De behoefte aan begeleiding kan wisselen, omdat het soms even wat minder goed met iemand kan gaan.

Bij beschermd wonen die door gemeenten uit de Wmo wordt geregeld, gaat het om mensen met psychiatrische of psychosociale problemen die op dat moment niet zelfstandig kunnen wonen. Bijvoorbeeld door angst- of persoonlijkheidsstoornissen, gedragsproblematiek met agressie, hersenletsel, een stoornis in het autistisch spectrum of verslaving. Beschermd wonen in de Wmo is tijdelijk: mensen gaan na een periode van intensieve ondersteuning vaak weer zelfstandig wonen. Meestal is dan nog wel begeleiding thuis nodig. Soms is beschermd wonen langer dan een paar jaar nodig. Mensen kunnen dan langdurige zorg of behandeling krijgen. Daar gaat de zorgverzekeraar over.

Wat zijn belangrijke ontwikkelingen in beschermd wonen?

We hebben de wens dat mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk in een eigen huis in een gewone woonwijk wonen. In plaats van dat mensen hiervoor naar een instelling buiten hun woonplaats moeten verhuizen. En hulpverleners als dat nodig is naar hen toe komen. We geloven dat mensen dan beter herstellen en fijner wonen. Dit noemen we 'beschermd thuis'.

De beweging van 'beschermd wonen naar beschermd thuis'

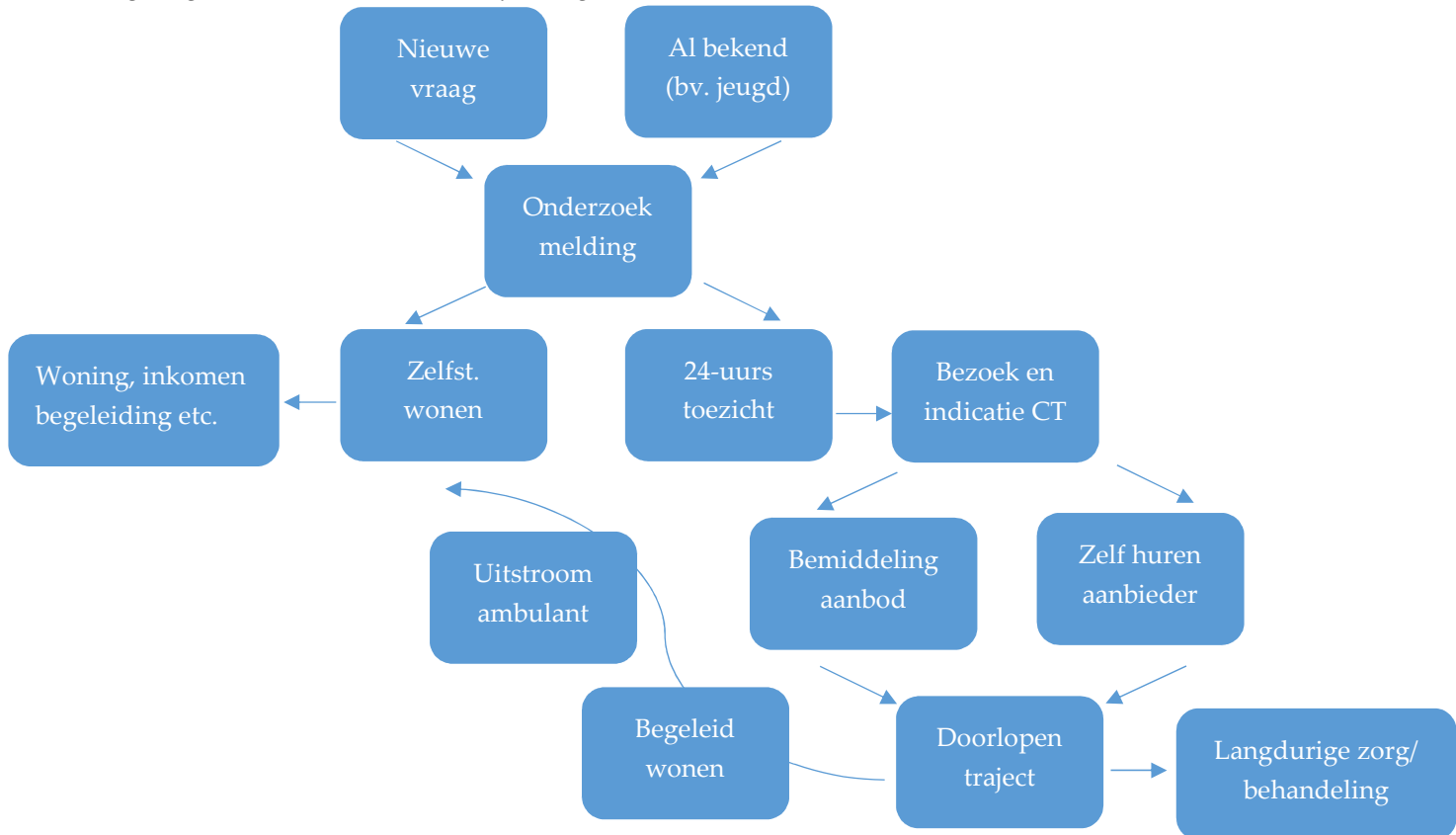
Voor de gemeente betekent dit dat het extra belangrijk is om ervoor te zorgen dat mensen met een psychische kwetsbaarheid in het 'gewone leven' goede ondersteuning krijgen. Bijvoorbeeld een plek om binnen te lopen als het even minder gaat. Of na een periode van beschermd wonen hun leven weer in te richten. Bijvoorbeeld dat er een woning is of ondersteuning bij administratieve en huishoudelijke taken. De decentralisatie van beschermd wonen is dus ook een veranderopdracht aan gemeenten. Ook wordt het geld dat landelijk voor beschermd wonen beschikbaar is, vanaf 2023 anders over gemeenten verdeeld. De regio IJssel-Vecht denkt 20% minder budget te krijgen dan eerdere jaren. De eerste jaren na de decentralisatie houdt de centrumgemeente nog geld en taken om de mensen die nu beschermd wonen te blijven ondersteunen.

3. Beschrijving van beschermd wonen in Steenwijkerland (hoe is het nu geregeld?)

Van hulpvraag naar ondersteuning

Een inwoner van Steenwijkerland met psychiatrische of psychosociale problemen die tijdelijk moeilijk zelfstandig kan wonen, kan zich nu al melden bij de gemeente. Een medewerker van het team Uitvoering Sociaal Domein onderzoekt de melding. Soms is een inwoner al bekend met ondersteuning vanuit de gemeente, bijvoorbeeld vanuit de Jeugdzorg. Wanneer beschermd wonen nodig lijkt draagt de medewerker de melding over aan de Centrale Toegang (CT) van de GGD IJsselland. De CT beoordeelt of een indicatie voor beschermd wonen past bij de situatie. En bewaakt de voortgang van de ondersteuning na een indicatie.

De huidige weg naar beschermd (en weer zelfstandig) wonen

Twee voorbeeld situaties van beschermd wonen:

Situatie 1: na een roerige jeugd komt deze jongeman te wonen in Steenwijk. Thuis klikte het niet altijd, wat hij uitte in geschreeuw, opstandigheid en agressiviteit. Wanneer hij een eigen plekje krijgt bij beschermd wonen gaat hij snel vooruit. Leren wassen en koken, sociale contacten aangaan en ervaring opdoen met verschillende banen. Inmiddels heeft deze jongen zijn eigen huis. Hij krijgt daarbij nog ondersteuning, bijvoorbeeld bij financiën en 'nee zeggen'. Ook werkt hij via therapie aan zijn angsten.

Ervaringsverhaal van een cliënt van de RIBW

Situatie 2: deze vrouw van begin 50 heeft vanwege een hersenbeschadiging last van geheugenverlies en stemmingswisselingen. Wanneer ze na de scheiding van haar man en het verlies van haar werk steeds vaker gaat drinken, gaat zelfstandig wonen niet langer. In het beschermd wonen vindt ze mensen die haar begrijpen en haar een zetje in de rug geven. Ook krijgt ze behandeling om met haar alcoholverslaving om te gaan. Inmiddels is ze bezig met een opleiding tot verkoopmedewerkster.

Gebaseerd op een ervaringsverhaal van de Vereniging Nederlandse Gemeenten

Cijfers over beschermd wonen in Steenwijkerland

	Meldingen	Toekenningen (nieuw & herindicaties)	* Nieuwe toekenningen van mensen met herkomst Steenwijkerland in 2020: 20 personen * Verhouding Zorg in natura (80%) en Pgb (20%) in Steenwijkerland medio 2021 * Mensen uit Steenwijkerland op de wachtlijst medio 2021: 14 wachtenden (10 actief zoekend)
2020	73	57	
2019	80	53	
2018	74	66	

Van indicatie naar ondersteuning en (weer zelfstandig) wonen

Na een indicatie van de CT kan gebruik worden gemaakt van de beschermd wonen plekken die door de centrumgemeente zijn ingekocht. De meeste zijn bij een aantal grotere regionale beschermd wonen-instellingen. Wanneer het voldoende is als de begeleiding telefonisch bereikbaar is (24-uur per dag en snel ter plaatse) is er een lichtere vorm van beschermd wonen. Dat noemen we begeleid wonen. Niet iedereen UIT Steenwijkerland die beschermd of begeleid wonen nodig heeft, krijgt dit ook IN Steenwijkerland. Soms moet of wil iemand verhuizen. Steenwijkerland kent op dit moment vijf gesubsidieerde beschermd (en begeleid) wonen-aanbieders binnen de gemeentegrenzen. Daarnaast regelen best veel mensen een beschermd wonen plek zelf bij deze en andere aanbieders vanuit een Persoonsgebonden budget. Binnen onze gemeentegrenzen zijn dat op dit moment nog eens zeven aanbieders.

Beschermd wonen-locaties in Steenwijkerland van RIBW Overijssel, GewoonZes, Profila Zorg en Omega-Groep.

Wanneer na een periode van beschermd wonen de stap naar zelfstandig wonen wordt gemaakt helpt de eigen gemeente daarbij. Bijvoorbeeld door begeleiding of huishoudelijke hulp thuis te regelen vanuit de Wmo. Ook wordt meegedacht wat iemand verder nodig heeft. Dat gebeurt ook al tijdens het beschermd wonen. Bijvoorbeeld bij vragen over inkomen of sociale activiteiten.

4. Toekomstvisie op beschermd wonen Steenwijkerland (hoe willen we het vanaf 2023?)

Veranderingen voor gemeenten

Beschermd wonen en de mensen die hiervan gebruik maken zijn niet onbekend zijn voor de gemeente. Toch is de decentralisatie van beschermd wonen een flinke verandering voor de gemeente. De taken vragen bijvoorbeeld bij medewerkers van de gemeente meer kennis van psychiatrische ziekten. Ook moet de begeleiding die we nu bieden vanuit de gemeente worden uitgebreid. We vinden het belangrijk dat de mensen die nu beschermd wonen, of dat in de toekomst nodig hebben, niet in een slechtere situatie komen vanwege de veranderingen.

We weten nog niet precies hoe de Corona-crisis van invloed is op de ontwikkeling van psychiatrische ziekten en behoefte aan beschermd wonen. Ook weten we nog niet zeker hoeveel geld we krijgen voor de nieuwe taken. Het is daarom belangrijk de ontwikkelingen goed te blijven volgen en daarbij goed te luisteren naar de ervaringen van de mensen en organisaties. Als dat nodig en beter is, passen we de keuzes uit dit document aan. Doen wat nodig is voor deze soms kwetsbare groep inwoners, dat vinden we belangrijk.

Inwoner op 1

Goede ondersteuning en zorg als mensen dit nodig hebben staat voor de gemeente op de eerste plaats. Dat we de inwoner op één zetten staat ook in het *Hernieuwd perspectief*, de visie van het college. Ook de veranderopdracht in het sociaal domein is belangrijk voor beschermd wonen. Deze opdracht is:

- De inwoner is aan zet: er wordt uitgegaan van wat de inwoner nog wel kan.
- De benadering van Positieve Gezondheid zoals gedefinieerd door het IPH is leidend.
- Leren gaat voor ondersteunen waar dit bij de mogelijkheden van de inwoner past.
- Vanuit het principe van wederkerigheid stuurt de gemeente bij inwoners op het waar mogelijk leveren van een maatschappelijke bijdrage.
- Zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.
- Maatschappelijke opgaven pakken wij in samenhang en in coalities met partners aan.
- Goed is goed genoeg (goedkoop en adequaat). Kostenbewust en binnen realistische financiële kaders.

Leidende principes transformatie sociaal domein gemeente Steenwijkerland

Uitgangspunten van de gemeente

Er zijn meer documenten en keuzes van de gemeente belangrijk voor beschermd wonen:

- 🚧 We willen dat mensen zich veilig en vertrouwd voelen in hun eigen woon- en leefomgeving in Steenwijkerland. Dat we willen dat iedereen kan meedoen hebben we al eerder opgeschreven in de *Lokale Inclusie Agenda*. Die agenda gaat ook over mensen met een psychische kwetsbaarheid.
- 🚧 Mensen die zich bij ons melden met een hulpvraag willen we goed begeleiden. Vanuit onze visie van *Casusregie* en *Integrale Toegang* coördineren we de hulpverlening, kijken we breed naar de verschillende leefgebieden en maken we een plan voor de toekomst.
- 🚧 Veel mensen die beschermd wonen zijn jongvolwassenen. Het jeugdbeleid, *Samen voor Ryan*, gaat vooral over samenwerking tussen alle organisatie die bij jongeren en gezinnen betrokken zijn. En het samen ontwikkelen van nieuwe aanpakken en hiervan leren.
- 🚧 Ook de visie van *Positieve gezondheid* is belangrijk. Daarin gaat het niet om de ziekte/aandoening maar over de mens zelf. We willen ervoor zorgen dat inwoners samen veerkrachtig zijn en toegerust voor de uitdagingen die het leven soms biedt.
- 🚧 Als laatste noemen we het woonbeleid. Eerder onderzoek naar de *huisvestingsopgave* en recent *woningmarktonderzoek* laat zien dat het aantal benodigde woningen na beschermd wonen niet heel groot is. Maar dat voor wonen met zorg wel extra aandacht nodig is vanwege de verandering van 'beschermd wonen naar beschermd thuis'.

Deze documenten leiden tot de volgende kijk op de toekomst van beschermd wonen in Steenwijkerland:

I) Signalering & toeleiding

We zien op dit moment dat...

... het krijgen van een indicatie voor beschermd wonen in verschillende loketten is geknipt. De vraag naar beschermd wonen is de afgelopen jaren groter en ingewikkelder geworden. Ook is de geestelijke gezondheidszorg een lastig stelsel, waarbij hulp soms eerder ingeschakeld had kunnen worden. We maken ons vooral zorgen om jongeren. We zien dat de overgang van Jeugdzorg naar volwassenenzorg niet altijd goed verloopt. Ook zien we dat jongeren lang 'onder de radar' blijven en zij later in het leven alsnog vastlopen, of jongeren waar het thuis niet goed gaat en begeleid wonen beter zou zijn. De nieuwe verantwoordelijkheid van beschermd wonen zien we als kans voor meer betrokkenheid vanuit de gemeente bij mensen met een psychische kwetsbaarheid en jongeren in hun weg naar zelfstandigheid.

We willen vanaf 2023...

... mensen met psychische problemen die tijdelijk behoefte hebben aan beschermd wonen zelf begeleiden naar passende zorg. Dit betekent dat een medewerker van het team Uitvoering Sociaal Domein van de gemeente vanaf de eerste melding tot het einde van de ondersteuningsvraag betrokken is. Daarbij kijken we niet alleen naar de zorg- en woonvraag maar ook breder, bijvoorbeeld naar zaken als werk, inkomen en sociale contacten. Als dat nodig is coördineren we de hulpverlening (voeren we casusregie) en maken we samen een plan voor de toekomst. We willen als gemeente op tijd betrokken zijn bij vragen voor beschermd wonen. Dat betekent dat we moeten investeren in contacten met andere organisaties. Bijvoorbeeld met Jeugdzorg-instellingen.

II) Ondersteuningsaanbod

We zien op dit moment dat...

... het voor mensen met een indicatie voor beschermd wonen soms lastig is in de eigen omgeving een geschikte beschermd wonen plek te vinden. En ze soms lang moeten wachten totdat hier plek is (gemiddeld 100 dagen). Op de inzet van dagbesteding bij beschermd wonen is weinig zicht en de deelnemers ervaren dit niet altijd als zinvol. Ook is er met uitzondering van begeleid wonen weinig ondersteuning dat tussen beschermd- en zelfstandig wonen in zit. Wel wordt de begeleiding (thuis) vanuit de gemeente al aangepast op individuele situaties. Dat is bijvoorbeeld niet beperkt tot een maximum aantal uren per week. Wanneer het tijdelijk even minder gaat thuis willen mensen graag dat er makkelijker een begeleider (of plek of bed) is om snel op terug te vallen.

We willen vanaf 2023...

... de ondersteuning waarbij het nodig is te verblijven in een accommodatie van een instelling (met 24-uurs toezicht) nog steeds met andere gemeenten uit de regio organiseren. Veel andere ondersteuning die nodig is voor zelfstandig wonen met een psychische kwetsbaarheid willen we zelf regelen samen met onze zorgaanbieders. Deze ondersteuning moet vooral flexibel zijn (snel en zonder drempels en ruimte geven voor tijdelijk meer of minder ondersteuning), afhankelijk van wat de persoon nodig heeft. Als uit gesprekken met inwoners, aanbieders en medewerkers blijkt dat hierin iets mist breiden we onze ingekochte zorg verder uit. Bijvoorbeeld met producten zoals intensieve thuisbegeleiding, een 24-uurs beschikbaarheidsdienst, flexibele opvang/crisisbedden of inzet van ervaringsdeskundigen.

III) Passende woning

We zien op dit moment dat...

... een eigen huis heel belangrijk is om mensen (weer opnieuw of langer) zelfstandig te laten meedoen. Maar dat het voor veel mensen op dit moment, ook voor mensen met een ondersteuningsvraag, lastig is een woning te vinden. We horen dat vooral over jongeren, bijvoorbeeld omdat zij niet lang genoeg ingeschreven staan of de huur te hoog is vanwege het ontbreken van huurtoeslag. Ook zien we dat er weinig 'wonen met zorg'-aanbod is dat tussen beschermd en zelfstandig wonen in zit, behalve begeleid wonen. Bijvoorbeeld geclusterd wonen (waarbij mensen met een lichte ondersteuningsvraag dicht bij elkaar wonen) of 'omklapconstructies' (dat eerst de zorgaanbieder huurt en daarna de persoon zelf).

We willen vanaf 2023...

... dat er voor mensen met een psychische kwetsbaarheid minder drempels zijn om een eigen woning te krijgen. En hen begeleiden bij de zoektocht naar een woning. Bijvoorbeeld door meer kennis over woningaanbod en procedures en regels. Goede contacten tussen de mensen op de werkvloer is daarbij heel belangrijk (zoals toegang, zorg en woningcorporaties). Als dat nodig is leggen we afspraken over deze samenwerking vast. Ook willen we het bestaande woonaanbod beter benutten, bijvoorbeeld door te wijzen op woningen of dorpen waar een kortere wachttijd is. Voor aanvullend woon(zorg)-aanbod, bijvoorbeeld voor jongeren met een lichte vraag naar begeleiding, denken we aan kleinschalige woonvormen verspreid over de gemeente. Hiervoor praten we met woningcorporaties en bij ons bekende zorgaanbieders. Ook zien we mogelijkheden in maatschappelijk of particulier vastgoed.

IV) Meedoen & verbondenheid

We zien op dit moment dat....

... via beschermd wonen in een veilige en vertrouwde omgeving wordt gewerkt aan herstel: een weer 'zo normaal mogelijk' leven. Bijvoorbeeld door werk, studie of vrijetijdsbesteding. Dat vraagt van de begeleiding kennis over de mogelijkheden hiervoor op verschillende leefgebieden. Mensen met een psychische kwetsbaarheid ervaren in de contacten met anderen soms een gemis (eenzaamheid) of vooroordelen (stigma). De omgeving van mensen met een psychische kwetsbaarheid, zoals familie, naasten of buurtbewoners, vinden het soms lastig met de psychische problemen om te gaan. Bijvoorbeeld omdat ze bepaald gedrag moeilijk begrijpen of hier een emotionele belasting of hinder van ondervinden.

We willen vanaf 2023...

... vooroordelen en drempels voor mensen met een psychische kwetsbaarheid zoveel mogelijk wegnemen. Hiervoor is het belangrijk dat mensen en organisaties in de omgeving meer kennis en aandacht hebben over psychische problemen en weten hoe hiermee om te gaan. Dit geldt niet alleen voor medewerkers toegang en zorg, maar ook andere mensen die in hun dagelijks leven met mensen met een psychische kwetsbaarheid te maken hebben. Met Sociaal Werk de Kop gaan we in gesprek hoe we hun signalen en ervaringen over het 'meedoen' nog meer kunnen inzetten voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Bij ingewikkelde urgente sociale situaties gaan we met partijen op het gebied van zorg en veiligheid aan de slag om verergering hiervan (escalatie) zoveel mogelijk te voorkomen. Daarbij gaat het in de eerste plaats om de ondersteuning rond de persoon zelf goed regelen.

5. Nieuwe regels en budgetten (wat verandert er voor gemeenten?)

Woonplaatsbeginsel

Een belangrijke verandering voor gemeenten is dat de gemeente waar iemand vandaan komt na 2023 verantwoordelijk is voor beschermd wonen. Ook als iemand in een andere gemeente de zorg ontvangt. De 'herkomstgemeente' (waar iemand als laatste woonde) moet betalen. Dit noemen we 'woonplaatsbeginsel' en gaat ook bij de Jeugdwet gelden. Het is de bedoeling dat elke gemeente zich hierdoor helemaal verantwoordelijk voelt voor beschermd wonen. En gaat nadenken hoe beschermd wonen voorkomen kan worden en goede ondersteuning gaat organiseren. De centrumgemeente blijft verantwoordelijk voor bestaande cliënten: de mensen die voor 2023 beschermd wonen kregen of hiervoor op de wachtlijst stonden. We verwachten dat deze mensen in gemiddeld drie, tot uiterlijk zeven jaar, uit beschermd wonen zijn gestroomd.

Regionale samenwerking

Ondanks de eigen verantwoordelijkheid van elke gemeente blijft er samenwerking tussen gemeenten. Dat is onder andere nodig om voldoende en geschikt zorgaanbod te hebben. Regionaal samenwerken wordt ook verplicht gesteld door de landelijke overheid. De centrumgemeente blijft verantwoordelijk voor een aantal andere taken (zoals daklozenopvang, de ondersteuning aan mensen die zorg mijden en verslavingszorg). We denken dat we door samenwerking met andere gemeenten betere zorg kunnen bieden en de administratieve lasten voor zorgaanbieders te beperken. In de Regiovisie IJssel-Vecht, die tegelijkertijd met dit document wordt aangeboden, staat opgeschreven hoe de gemeenten deze samenwerking zien. Daarbij gaat het over zaken als toegang, inkoop, besturing en financiën.

Verdeling van budgetten

De gemeente krijgt vanaf 2023 budget vanuit de landelijke overheid om de nieuwe taken uit te voeren. Er is nog veel onzeker over deze financiën, maar we hebben wel voorlopige informatie. Duidelijk is dat het geld anders verdeeld gaat worden, waarbij niet meer naar de situatie van vroeger (waar het aanbod zit) maar naar de toekomst (wat de verwachte vraag is) wordt gekeken. Het regionale budget wordt hierdoor lager dan nu, ongeveer 20%. Het opbouwen van de budgetten per gemeente gaat in stappen. Dat ziet er voor Steenwijkerland en de regio zo uit:

Jaar	Budget Steenwijkerland	Budget centrumgemeente
2021	€ 0	€ 62.233.754
2022	€ 0	€ 59.915.778
2023	€ 355.358	€ 53.998.261
2024	€ 1.303.656	€ 40.330.329
2025	€ 2.075.515	€ 28.969.582
2026	€ 2.700.685	€ 19.524.543
2027	€ 3.202.966	€ 11.659.908
2028	€ 3.603.590	€ 5.122.915
2029	€ 3.895.939	€ 0
2030	€ 3.796.027	€ 0
2031	€ 3.696.116	€ 0
2032	€ 3.596.204	€ 0

Voorlopige beschikbare budget voor beschermd wonen (prognose van september 2021)

Financiële risico's

We verwachten in 2023 tot en met 2026 niet met het beschikbare budget voor Steenwijkerland uit te komen (jaarlijks tussen de € 150.000 en € 375.000 tekort). Vanaf 2027 verwachten we weer uit te komen met het beschikbare budget. Omdat er nog veel onzekerheden zijn over de financiën en we werken met aannames is het lastig hier zeker over te zijn.

Om in te schatten hoe we als Steenwijkerland uitkomen met de financiën, kijken we naar:

- hoeveel mensen UIT Steenwijkerland eerder beschermd wonen nodig hadden (20 in 2020);
- houden we rekening met een toename van cliënten van jaarlijks 5 à 10%;
- een totaal van 60 tot 80 mensen per jaar uit Steenwijkerland die beschermd wonen nodig hebben.;
- een gemiddelde verblijfsduur in beschermd wonen van 3 jaar;
- gemiddelde kosten van een beschermd wonen plek van € 50.000 per persoon per jaar;
- 1/3 van de mensen die geholpen kunnen worden met lichtere/goedkopere ondersteuning;
- financiële neveneffecten, zoals extra formatie en verschuiving van kosten naar de 'gewone' Wmo.

Indicatoren voor financiële scenario's

Als de definitieve financiële verwachtingen bekend zijn eind 2021 of begin 2022, wordt het gemeentebestuur voorgesteld hoe met het tekort wordt omgegaan. Een manier om dit op te vangen is bijvoorbeeld om nu al geld te reserveren dat over is vanuit beschermd wonen. Elke gemeente heeft de afgelopen jaren geld dat over was voor beschermd wonen van de centrumgemeente gekregen. Voor de gemeente Steenwijkerland was dit tot en met 2020 in totaal ruim € 3,7 miljoen. Over 2021 en 2022 krijgt de gemeente Steenwijkerland in ieder geval € 1.200.000 van Zwolle. Ook kan ervoor worden gekozen om af te spreken dat de gemeente een oplossing zoekt in de rest van de gemeentebegroting. Of om nog sterker te sturen op lichtere vormen van ondersteuning.

6. Uitvoering ideeën en taken (wat moeten we regelen?)

In hoofdstuk 3 hebben we opgeschreven wat we vanaf 2023 willen voor beschermd wonen in Steenwijkerland. Wat we hiervoor moeten regelen, wanneer en met wie, staat hieronder. Plannen voor de uitvoering hiervan stellen we per onderwerp voor aan het college of gemeenteraad. Bijvoorbeeld over het aangaan van overeenkomsten, contracten, samenwerking of regelgeving. De belangrijkste acties staan hieronder:

I)	Wat?	Hoe?	Wanneer?
Signalering & toeleiding	Uitbreiden taken van Team Uitvoering Sociaal Domein	Meer kennis (van psychische problematiek) en mensen (formatie) regelen bij de consulenten en bijbehorende administratie, en daarbij kijken naar mogelijke inzet ervaringsdeskundigen	2021-2022
	Eigen maken van de nieuwe klanten en taken	Tijdelijk specialisten inhuren bij het uitvoeringsteam en ondertussen eigen mensen trainen om taken zelf te kunnen doen	2023-2025
	Afspraken met andere gemeenten en GGD	Uitwisselen van kennis, ontwikkelingen en (bijzondere) situaties onderling, over nieuwe vragen en de mensen die nu al beschermd wonen	Continue
	Eerder betrokken zijn bij hulpvragen	Gesprekken met andere organisaties (vooral rondom jongeren) om eerder in actie te komen als psychische problemen worden gezien of begeleiding nodig lijkt	2022-2023

II)	Wat?	Hoe?	Wanneer?
Ondersteunings-aanbod	Flexibele persoonsgerichte ondersteuning	Afspraken maken met toegang en aanbieders om ruimte te geven voor tijdelijk meer, minder of andere ondersteuning, afhankelijk van wat een persoon nodig heeft	2022-2023
	Opvullen van hiaten zorgaanbod	Afspraken maken over uitbreiding van door de gemeente ingekochte zorg, zoals intensieve begeleiding thuis, 24-uurs beschikbaarheidsdienst, crisisbedden en inzet ervaringsdeskundigheid	2021-2022
	Beschikbaar beschermd wonen aanbod	Afspraken met andere gemeenten over het inkopen van zorg waarbij het nodig is te verblijven in een instelling (met 24-uurs toezicht) en de tarieven en regels die hiervoor gelden	Continue
	Zinnvolle daginvulling dichtbij huis	Meer toegang tot verschillende dagbesteding in de omgeving en hier meer afspraken over maken met mensen zelf, medewerkers toegang en zorgaanbieders	2023-2025

III)	Wat?	Hoe?	Wanneer?
Passende woning	Verduidelijken behoefte wonen met zorg	Duidelijker maken hoeveel en welke (geclusterde) woningen of (kleinschalige) woonvormen nodig zijn voor mensen met een psychische kwetsbaarheid en jongeren met een begeleidingsvraag	2021
	Onderzoek woningaanbod	Bekijken welke woningen of gebouwen van woningcorporaties of andere vastgoedeigenaren gebruikt kunnen worden voor de huisvestingsopgave en afspraken hierover met deze partijen	2022
	Afspraken woningtoewijzing	Meer kennis en afspraken bij toegang en begeleiders over de manier waarop aan een huis gekomen kan worden en hoe dit voor mensen uit beschermd wonen sneller kan	2023-2025
	Begeleiding bij huisvestingsvragen	Meedenken over oplossingen voor mensen die een woning zoeken door goed contact tussen medewerkers toegang, zorg en woningcorporaties	Continue

IV)	Wat?	Hoe?	Wanneer?
Meedoen & verbondenheid	Bewustwording over psychische problemen	Binnen en buiten de gemeente (bijv. met wijkorganisaties) aandacht voor/ kennis over mensen met een psychische kwetsbaarheid vergroten, bijvoorbeeld door trainingen	2022
	Brede aanpak in de ondersteuning	Inzetten op een 'zo normaal mogelijk' leven en kennis over verschillende leefgebieden (bijv. werk, studie of vrije tijd) bij toegang en begeleiding, in samenwerking met Sociaal Werk de Kop	Continue
	Toegankelijke plekken en activiteiten	In gesprek met maatschappelijke organisaties om drempels of hinder die mensen met een psychische kwetsbaarheid en hun naasten soms ervaren weg te nemen	2023
	Verergering van situaties voorkomen	Betere afspraken maken over complexe urgente sociale situaties tussen partijen zoals toegang, politie en woningcorporaties, zowel op individueel- als buurtniveau	2021-2022

Wat volgt

Op het moment dat we dit stuk schrijven zijn er nog veel zaken die we niet weten of die onzeker zijn. Toch wachten we niet tot 1 januari 2023 met zaken regelen, hier zijn we nu al mee aan de slag. Sommige ideeën vragen uitzoekwerk of afspraken met andere partijen. Bovenstaande acties worden als dat nodig is aangepast of aangevuld. We snappen dat de veranderingen onrust kunnen opleveren bij de mensen om wie het gaat. Dat willen we zoveel mogelijk voorkomen. Bijvoorbeeld door ons ervoor in te zetten dat mensen die nu zorg hebben, dat via een bekende toegangsmedewerker of begeleider krijgen. Bij veranderingen gaan we op tijd in gesprek en willen we zo duidelijk mogelijk zijn over de gevolgen. Bij gevolgen voor individuele situaties, zoals verandering van zorgaanbieder, kijken we altijd wat voor iemand een goede overgangsperiode is. Vast staat dat de veranderingen van beschermd wonen de komende jaren extra aandacht gaan vragen van de gemeente en de partijen met wie we samenwerken. Samen met hen zetten we ons in voor goede ondersteuning en zorg aan mensen met een psychische kwetsbaarheid in Steenwijkerland.

